

Prof. dr hab. Zbigniew Kozub

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki
Katedra Kompozycji

Poznań, 30 września 2018 roku

Zlecniodawca: Rada Wydziału Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (na podstawie art. 14 ust.2 pkt.1 ustawy z dnia 14 03 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym).

RECENZJA

dorobku artystycznego i pracy doktorskiej

mgr Pawła Kwapińskiego

sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim

w dziedzinie - sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej -

kompozycja i teoria muzyki, specjalności - kompozycja.

Sylwetka doktoranta

Paweł Kwapiński urodził się 6 stycznia 1988 r. Ukończył Szkołę Muzyczną I i II stopnia w Gdańsku w klasie gitary. Następnie podjął studia kompozycji w Akademii Muzycznej w Gdańsku w klasie profesora Andrzeja Dziadka. Studia magisterskie kontynuował w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie profesora Pawła

Łukaszewskiego. Ukończył także podyplomowe studia kompozycji w tymże uniwersytecie w klasie prof. Mariana Borkowskiego.

Otrzymał pierwszą nagrodę w 55. Konkursie Młodych Kompozytorów imienia Tadeusza Bairda w 2014 roku, wyróżnienie w konkursie kompozytorskim z okazji 40-lecia Instytutu Polskiego w Wiedniu w 2014 roku, został laureatem III Konkursu Kompozytorskiego imienia Zygmunta Mycielskiego w Warszawie w 2012 roku oraz zakwalifikował się do finału konkursu Jan Sibelius Composition Competition w Hameenlinna w Finlandii w roku 2015.

W swoim życiorysie doktorant wskazuje na nagrody i osiągnięcia uzyskane jako wykonawca-gitarzysta. Uczestniczył w wielu konkursach gitarowych i zdobył kilka znaczących nagród: pierwsze miejsce w IV Ogólnopolskim Konkursie Gitary Klasycznej w Kielcach, I miejsce w XVIII Ogólnopolskim Konkursie Gitary Klasycznej w Koninie, I miejsce w V Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Gitarowej w Elku. Występował także solowo w Polsce i za granicą: w Filharmonii Krakowskiej dwukrotnie, we Włoszech w Mediolanie, we Francji podczas festiwalu de Musique Baroque d'Auvergne, w Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku.

Jego utwory wykonywane były przez Orkiestrę Kameralną Ensamblage, Orkiestrę Kameralną Progress, przez Bożenę Harasimowicz, Pawła Zagańczyka i TWOgether Duo. Także podczas Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień, Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Gospel Camp Meeting, Gdańskich Impresji Muzycznych, Gdańskiej Sztuki Interpretacji Muzyki Akordeonowej XX i XXI wieku, IX Bałtyckiego Festiwalu Nauki. Kompozytor podaje, że kilka jego utworów zostało wydanych na płytach CD, jednakże nie podaje żadnych szczegółów w tym zakresie.

Działalność pedagogiczna.

Doktorant prowadził zajęcia z instrumentacji, propedeutyki muzyki kompozycji i aranżacji, aranżacji i instrumentacji na orkiestrę dętą w latach 2013- 2016 na Wydziale Edukacji Muzycznej w Akademii Sztuki w Szczecinie.

Działalność organizacyjna.

Był członkiem zarządu Koła Młodych ZKP.

Ponadto w maju 2016 roku zorganizował w AS w Szczecinie wystawę plakatów oraz wykład profesora doktora habilitowanego Marcina Łukaszewskiego pod tytułem *Nowa Muzyka*.

Pentagrama

Utwór powstał w latach 2015-2017. Przeznaczony jest na wielką orkiestrę symfoniczną (kompozytor określa skład jako „standardowy nieznacznie powiększony”). Jednakże owo „nieznaczne powiększenie” urosło do ogromnych rozmiarów kwintetu smyczkowego i bardzo rozbudowanej i potężnej perkusji dla czterech wykonawców z kilkudziesięcioma instrumentami perkusyjnymi. Wymiar standardowy posiada tego tylko grupa instrumentów dętych drewnianych. Kompozytor dołączył do niej trzy saksofony (altowy, tenorowy, i barytonowy). I z taką wielką paletą instrumentalną Kwapiński począł eksplorację materii dźwiękowej głównie na gruncie bardzo różnorodnych środków kształtowania struktur fakturalnych. Od wystąpień instrumentów solowych poprzez kameralne konstelacje różnych instrumentów wyselekcjonowanych z osobnych grup orkiestralnych do bardzo zmasowanych fragmentów tutti. Tym, co stanowi o charakterze układów fakturalnych decyduje wybór barwy i koloru danej konstelacji. W wyniku prowadzenia takiej „polityki” utworu kompozytor prowadzi swoistą grę zderzania struktury fakturalnej z właściwościami kolorystycznymi teje. W rezultacie – jak w klasycznym szklanym pryzmacie - kompozytor otrzymał pięcioskładnikową polaryzację. Od właściwości tego pryzmatu powstał tytuł utworu. W założeniu kompozytora miał być to utwór wielowątkowy zintegrowany pod względem jednolitej narracji architektonicznej. Nie wiem, jakie kompozytor posiada odczucia dotyczące tej wielowątkowości po napisaniu utworu, ja widzę jednoznaczną jednolitość narracji w każdej z pięciu części. Choć utwór jest dużych rozmiarów i stosunkowo długi, 5 -cio częściowy układ całości prowadzony attacca zdecydowanie upraszcza narracyjne widzenie całości. Jednak mam wrażenie, że utwór jest trochę przeładowany fakturalnie i dźwiękowo i dla większej czytelności należałoby go trochę uszczuplić. Ciekawym zabiegiem kolorystycznym jest wprowadzenie do partytury fisharmonii, instrumentu już prawie zapomnianego i bardzo rzadko występującego w konfiguracji orkiestralnej. Jednakże pragnę

zwrócić uwagę, że akordy napisane we fragmentach początkowych utworu są zbyt rozległe i niewykonalne nawet wielką ręką. Chyba że kompozytor dopuszcza możliwość wykonania tej partii przez dwie osoby. Realizując ambitne konstrukcyjne założenia utworu -siłą rzeczy - kompozytor musiał wykazać się dobrą znajomością instrumentacji. I tu muszę z przyjemnością stwierdzić, że autor wyszedł z tej bitwy zwycięsko, pokazując, że instrumentacja w tym utworze jest bardzo mocną stroną *Pentagramy*. Pod tym względem podoba mi się szczególnie część pierwsza i trzecia. Np. takty od 71 do 95 oraz początek piątej części są przykładem znakomitego balansowania brzmienia tutti, a rozdrobniona, misternie prowadzona tkanka dźwiękowa w instrumentach smyczkowych daje bardzo ciekawy "bulgot" sonorystyczny. Ciekawie prowadzone są odbicia lustrzane w części trzeciej. Podoba mi się sekcja instrumentów klawiszowych rozpostartych na osi harfa - czelesta kontra fortepian - fisharmonia. Obawiam się tylko, czy te instrumenty przebijają się przez momenty dużego gąszczu tutti orkiestry. A takiej sytuacji (np. takty 116-130) nie są jednostkowe. Partytura napisana jest z dużą starannością, layout wydruku jest bardzo dobrze zoptymalizowany i czytelny. Na uwagę zasługuje początkowe bardzo dokładne objaśnienie skrótów i symboli wykonawczych.

Praca analityczna jest napisana stylistycznie bardzo dobrym językiem a układ strukturalny pozwala dokładnie zanalizować materię muzyczną utworu. Na samym początku autor wprowadza nas w genotyp kompozycji i świat jego inspiracji. Następnie doktorant wyprowadza podstawową typologię struktury fakturalnej utworu. Podstawowa struktura dzieli się na 3 poziomy: strukturę jednowarstwową, układy dwuwarstwowe (konfiguracje interinstrumentalne z wystąpieniem solowym lub bez, układy intergrupowe, układy mieszane i relacje wewnątrzgrupowe) i układy ostinatowe. W trzecim rozdziale doktorant pochyła się nad wariabilnością przekształcania materiału dźwiękowego użytego w utworze. Kompozytor wyróżnia 9 podstawowych modułów wariabilnych a następnie stwierdza, że największą rolę w kształtowaniu narracji muzycznej utworu spełniają głównie tylko dwie grupy: C i F. Tym dwóm grupom w analizie poświęca najwięcej miejsca. W rozdziale czwartym autor pochyła się nad konstrukcją formy muzycznej utworu. Pisze o makroformie i mikroformie Pentadramy, przybliża ważną rolę symetrii w prowadzeniu mikroformy całości. Interesujący jest opis sposobu czasowego prowadzenia poszczególnych odcinków formalnych utworów. Kwapiński wiąże ten czasowy element z właściwościami agogicznymi odcinków.

Mimochodem, autor ociera się tutaj o psychofizjologię słyszenia utworu muzycznego, co dowodzi szeroko myślącego umysłu kompozytorskiego doktoranta.

Praca pisemna jest znakomicie inkrustowana przykładami graficznymi partytury. Sprawia to, że dosyć zawiły obraz architektoniki fakturalnej utworu staje się bardziej przejrzysty i jasny.

Konkluzja

Paweł Kwapiński jest kompozytorem młodym. Choć jego teka kompozytorska nie jest jeszcze zbyt obszerna, wydaje się być kompozytorem utalentowanym, poszukującym, biegle poruszającym się w gęstwinie współczesnych technik kompozytorskich. Doktorant przetrawia swoje inspiracje poprzez pryzmat swojego szerokiego spektrum myślenia intelektualnego i kompozytorskiego w sposób bardzo oryginalny. Jest to rodzaj sztuki bardzo wyrafinowanej, przeznaczonej dla wąskiej, muzycznie zaangażowanej grupy słuchaczy.

Pentagrama jest utworem niezwykle energetycznym, dynamicznym, pełnym nagłych zwrotów akcji i atrakcyjnym słuchowo.

Osiągnięcia artystyczne Pawła Kwapińskiego stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, więcej - są również ich efektywnym przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa.

Zatem stwierdzam, że dorobek artystyczny i pedagogiczny Pana mgr Pawła Kwapińskiego spełnia wymagania art. 14 ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Popieram wniosek o nadanie doktorantowi stopnia doktora w dziedzinie: sztuki muzyczne, dyscyplinie artystycznej: kompozycja i teoria muzyki, specjalności: kompozycja.

